

การพัฒนากรอบแนวคิด
ในการออกแบบเครื่องเรือนตามความต้องการของผู้สูงอายุใน
ชุมชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือในประเทศไทย

Development of a model for household furniture
desing according to the elderly's needs in the
Northeast community village of Thailand case study :
None Muang Village in KhonKaen Province

สุรกานต์ รวยสูงเนิน¹
Surakarn Ruisungnoen

¹ นักศึกษา หลักสูตรศิลปกรรมศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาการออกแบบผลิตภัณฑ์
คณะศิลปประยุกต์และการออกแบบ
มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อพัฒนากรอบแนวคิดในการออกแบบเครื่องเรือนตามความต้องการของผู้สูงอายุในชุมชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือในประเทศไทย ผู้สูงอายุในชุมชนโนนม่วง ตำบลศิลา อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ถูกคัดเลือกเป็นกลุ่มเป้าหมายในการศึกษานี้ ด้วยเหตุผลสำคัญคือ การเป็นชุมชนกึ่งเมืองกึ่งชนบทของชุมชนโนนม่วง ทำให้ผู้สูงต้องมีการปรับวิถีชีวิตภายใต้บริบทสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสังคมที่เปลี่ยนแปลง ในขณะที่ตัวร่างกายมีความเสื่อมถอยตามอายุ ทำให้มีพฤติกรรมความต้องการใช้เครื่องเรือนที่เฉพาะเจาะจง นอกจากนี้ยังเป็นชุมชนที่มีผู้สูงอายุอยู่จำนวนมาก

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลตามกระบวนการศึกษาประกอบด้วย 1) การสำรวจชุมชนใช้การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ 2) การศึกษาความต้องการใช้เครื่องเรือนในชีวิตประจำวัน ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก การเก็บข้อมูลขนาดสัดส่วนร่างกาย และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมเกี่ยวกับการใช้เครื่องเรือน 3) การพัฒนากรอบแนวคิด ใช้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก การวัดขนาดสัดส่วนร่างกาย ร่วมกับการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง และ 4) การทดสอบการใช้งานเครื่องเรือนที่พัฒนาตามกรอบแนวคิด

ผลการศึกษาพบว่า กรอบแนวคิดในการพัฒนาเครื่องเรือนสำหรับผู้สูงอายุในชุมชน ประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 ด้าน ได้แก่ 1) องค์ประกอบด้านวัสดุ ซึ่งจะต้องพิจารณาจาก สภาพแวดล้อมในชุมชน ในแง่ของการหาได้ง่าย ราคาถูก บำรุงรักษาง่าย 2) องค์ประกอบด้านการออกแบบ แยกเป็น การออกแบบที่เหมาะสมตามขนาดร่างกายที่เปลี่ยนแปลงของผู้สูงอายุ การออกแบบเพื่อหลักความปลอดภัย และการออกแบบเพื่อลดปัญหาข้อจำกัดด้านร่างกาย และ 3) องค์ประกอบด้านประโยชน์ใช้สอย เป็นการคำนึงถึงการออกแบบเครื่องเรือนเพื่อตอบสนองความต้องการใช้งานหลายวัตถุประสงค์ในชั้นเดียวกันด้วยเหตุผลหลัก 3 ด้าน คือ ลดการเคลื่อนไหว ประหยัดพื้นที่ใช้สอยในบ้าน และส่งเสริมสภาพจิตใจและอารมณ์ที่ดี

การออกแบบเครื่องเรือนตามแนวคิดดังกล่าวและนำไปทดลองใช้โดยผู้สูงอายุที่คัดเลือกตามเกณฑ์ จำนวน 5 ราย พบว่า เครื่องเรือนที่พัฒนาสามารถตอบสนองประโยชน์ใช้สอยตามที่ต้องการ และช่วยแก้ปัญหาอันเกิดจากข้อจำกัดทางด้านร่างกายของผู้สูงอายุได้ แต่อย่างไรก็ตามยังมีจุดอ่อนของเครื่องเรือนที่ออกแบบตามแนวคิดดังกล่าวที่ต้องปรับปรุงเล็กน้อยเช่นความแข็งแรงของข้อต่อและขนาดของเรือน ผลงานดังกล่าวนับเป็นผลิตภัณฑ์ออกแบบนวัตกรรมที่ผู้วิจัยนำไปจดสิทธิบัตร และวางแผนขยายผลการใช้งานสู่ผู้สูงอายุกลุ่มอื่น ๆ ต่อไป

ศัพท์สำคัญ : กรอบแนวคิดในการออกแบบเครื่องเรือน เครื่องเรือนสำหรับผู้สูงอายุ ความต้องการของผู้สูงอายุ

Abstract

This quasi-experimental study aimed to develop conceptual model in furniture design according to the needs of the elders who lived in the northeast community village of Thailand. Elderly people who lived in None Muang village of Tambon Sila in Khon Kaen province were selected as target population with major reasons for being a semi-urban community of the village that influences their daily living within physical and social context transitions as well as a community with increased number of aging population. Additionally, declined physical functions create distinctive needs for furniture use among this specific group.

Data collection consisted of: 1) community survey using non-participatory observations and informal interviews; 2) exploration of elderly's needs for daily furniture use employing in-depth interviews, measuring body segment, and non-participatory observations of routine

furniture use; 3) conceptual model development using data from steps 1 and 2 as well as relevant literature review; and 4) feasibility testing of furniture using quasi-experimental method.

Study findings showed that there were 3 major elements of conceptual framework of community elderly's furniture design. Material element was a consideration of selecting material for furniture based on community context in terms of availability, low cost, and eases of maintenance. Familiarity and harmony of material with community environment and elderly's lifestyle was also taken into account for material element. Design element was a consideration of design based on body figure changes of the elders, safety of furniture use, and assistance with physical limitation. Facilitation ease of use and safety were main goals for design element. Function element was a consideration of design based on multi-purposes of the furniture with 3 rationales including reducing physical mobility, saving space, and enabling pleasant mood and emotion.

Results of using prototype furniture by 5 elderly participants for 1 month demonstrated that furniture was designed appropriately to meet elderly's needs for daily use as well as solving physical problems. However, there were minor limitations of the furniture that need improvement including size and secured joint assembly of the furniture. The furniture designed accordingly to the developed conceptual framework in this study was considered innovatively designed products. Therefore, it was registered for patent of intellectual property. The future plan for distribution of research findings in other elderly groups will be followed.

Keywords : Conceptual Model of Furniture Design Furniture Design for Eldery Eldery's Needs

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จำนวนประชากรสูงอายุในประเทศไทยในช่วงสิบปีที่ผ่านมามีจำนวนสูงขึ้นอันเป็นเนื่องมาจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีทางการแพทย์ที่เอื้อให้คนไทยมีอายุยืนยาวขึ้น (วิทยาลัยประชากรศาสตร์ : 2552) ข้อมูลจากทะเบียนราษฎรแสดงว่า ประเทศไทยมีจำนวนประชากรสูงอายุ เมื่อสิ้นปี พ.ศ. 2547 ประมาณ 6.2 ล้านคนจากประชากรทั้งหมด 62 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 10 ของประชากรทั้งประเทศ ทั้งนี้จากข้อมูลการคาดประมาณประชากร โดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ประมาณการว่า กลางปี พ.ศ. 2547 ประเทศไทยมีจำนวนประชากรสูงอายุ 6.5 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 10.1 ของประชากรทั้งหมด (กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ : 2548) ความสูงอายุมักนำมาซึ่งปัญหาสุขภาพหลายประการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเคลื่อนไหวร่างกายได้ลำบากและความพิการทางกายอื่นๆ ซึ่งล้วนเป็นผลมาจากความเสื่อมหน้าที่ของอวัยวะต่างๆจากกระบวนการชราภาพ ปัญหาที่พบในการดำเนินชีวิตประจำวันของผู้สูงอายุจึงมักเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการทำกิจกรรมต่างได้ลดลง ทำให้ต้องพึ่งพิงผู้อื่นมากขึ้น แต่อย่างไรก็ตามปัจจัยเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจและสังคมในช่วงหลายสิบปีที่ผ่านมาทำให้โอกาสในการได้รับการดูแลจากสมาชิกในครอบครัวของผู้สูงอายุลดน้อยลง เช่น มีการคุมกำเนิดและวางแผนการมีบุตรซึ่งส่งผลถึงขนาดครอบครัวทำให้มีจำนวนสมาชิกในครอบครัวน้อยลง โครงสร้างครอบครัวเปลี่ยนจากครอบครัวขยายเป็นแบบครอบครัวเดี่ยว คนรุ่นเยาว์ย้ายถิ่นฐานจากชนบทหรือบริเวณที่ยังด้อยการพัฒนาไปอยู่ในสังคมเมืองมากขึ้น เพื่อโอกาสทางการศึกษาและการสร้างรายได้ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ : 2550)

การศึกษาวิจัยนี้เป็นอีกความพยายามหนึ่งในการช่วยเหลือผู้สูงอายุที่ต้องเผชิญความเสื่อมของร่างกายในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ โดยการออกแบบเครื่อง

เรือนในบ้านที่ตรงตามความต้องการใช้สอยของผู้สูงอายุและเข้ากันได้กับบริบทการดำเนินชีวิตในสังคมในแต่ละวัน เพื่อช่วยให้ผู้สูงอายุพึ่งพาตนเองได้มากขึ้น และส่งเสริมความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองของผู้สูงอายุ

นิยามศัพท์เฉพาะ

เครื่องเรือน หมายถึง สิ่งของ อุปกรณ์ที่สร้างขึ้นเพื่ออำนวยความสะดวกสบาย สำหรับกิจกรรมต่างๆภายในบ้าน ที่ทำงาน หรือที่สาธารณะ อาทิ การนอน การนั่ง การรับประทานอาหาร การทำงาน

ชุมชนกึ่งเมือง หมายถึง ชุมชนที่มีลักษณะความสัมพันธ์ในชุมชนแบบที่เป็นชนบทผสมกับหมู่บ้านหรือเมืองเล็ก มักเป็นสภาพที่พบในชุมชนชนบทที่อยู่ติดกับเมือง

เรือนอีสานดั้งเดิม หมายถึง เรือนที่มีลักษณะถาวร มักจะเป็นเรือนเครื่องสับหรือเรือนไม้กระดานอาจจำแนกได้เป็น 3 ชนิด คือ คือ เือนเกย เือนแฝด เือนโโขง ลักษณะใต้ถุนสูงเช่นเดียวกับภาคอื่น ๆ เรือน เครื่องสับเหล่านี้ไม่นิยมเจาะช่องหน้าต่างมักทำ หน้าต่างเป็นช่องแคบ ๆ

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. เพื่อการศึกษา ลักษณะบริบททางกายภาพ สังคมและวัฒนธรรมของชุมชนที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุ เพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการออกแบบเครื่องเรือนที่ตอบสนองความต้องการใช้งานของผู้สูงอายุ
2. เพื่อการศึกษา ความต้องการที่เฉพาะเจาะจงเกี่ยวกับความต้องการใช้งานเครื่องเรือนในชีวิตประจำวันตามมุมมองของผู้สูงอายุ
3. เพื่อพัฒนารอบแนวคิดและแนวทางในการออกแบบเครื่องเรือนเพื่อผู้สูงอายุในชุมชน
4. เพื่อพัฒนาเครื่องเรือนต้นแบบตามกรอบแนวคิดที่ได้และทดสอบความเป็นไปได้ในการนำเครื่องเรือนต้นแบบมาใช้งานโดยผู้สูงอายุ

ขั้นตอนในการวิจัย

1. ทำการสำรวจวิจัยชุมชนเกี่ยวกับ ลักษณะทั่วไปทางกายภาพ สังคมและวัฒนธรรม ของชุมชนที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุ ที่สามารถนำมาใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการออกแบบเครื่องเรือนที่ตอบสนองความต้องการใช้งานของผู้สูงอายุ
2. เลือกผู้สูงอายุกลุ่มตัวอย่างที่ตรงตามเกณฑ์เพื่อทำการสัมภาษณ์เชิงลึกตามแนวคำถามปลายเปิด เพื่อศึกษาปัญหาจากการเปลี่ยนแปลงสภาพด้านร่างกายและความต้องการใช้งานเครื่องเรือนในชีวิตประจำวัน ถอดข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา เพื่อให้ได้ประเด็นหลักๆ ในขณะเดียวกันทำการสัมภาษณ์ต่อไปจนกว่าไม่ได้ข้อมูลใหม่ๆ เกิดขึ้น นำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ไปเสนอแก่ผู้สูงอายุเพื่อรับฟังข้อคิดเห็นและตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลที่วิเคราะห์
3. พัฒนารอบแนวคิดและแนวทางสำหรับการออกแบบเครื่องเรือนสำหรับผู้สูงอายุในชุมชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทย โดยการสร้างจากข้อมูลเชิงคุณภาพจากผู้สูงอายุ พัฒนารอบแนวคิดและแนวทางการออกแบบเครื่องเรือนที่ได้จากการศึกษานี้เพื่อนำเสนอองค์ความรู้ใหม่จากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้
4. พัฒนาเครื่องเรือนต้นแบบตามกรอบแนวคิดที่ได้และการทดสอบความเป็นไปได้ในการนำเครื่องเรือนต้นแบบมาใช้งานโดยผู้สูงอายุ
5. สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

การคัดเลือกพื้นที่ที่ทำการศึกษา และกลุ่มตัวอย่าง

ชุมชนตัวอย่างที่ได้รับการคัดเลือกคือชุมชนโนนม่วง ต.ศิลา อ.เมือง จ.ขอนแก่น เนื่องจากตรงกับเงื่อนไขในการคัดเลือกชุมชนที่ต้องการคือ

- 1) เป็นชุมชนที่มีลักษณะเป็นชุมชนชนบทกึ่งเมืองซึ่งมีลักษณะทางกายภาพที่บ่งชี้การผสมผสานระหว่างการใช้ชีวิตแบบชนบทดั้งเดิม และการใช้ชีวิตแบบชุมชนเมือง

2) มีผู้สูงอายุอยู่มากกว่าร้อยละ 10 ตามเกณฑ์ขององค์การสหประชาชาติ (United Nations:UN)

3) ภายในชุมชนมีกลุ่มหัตถกรรมจักสานหรือผลิตเครื่องเรือน

การคัดเลือกผู้สูงอายุเพื่อเป็นกลุ่มตัวอย่าง จากการลงพื้นที่เพื่อสำรวจชุมชนเพื่อการศึกษา ลักษณะบริบททางกายภาพ สังคมและวัฒนธรรม ของชุมชนที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุ และพบปะ พูดคุยกับผู้สูงอายุในชุมชน จำนวน 100 คน เพื่อสอบถามถึงปัญหาเบื้องต้นจากการใช้เครื่องเรือนในกิจวัตรประจำวัน ความต้องการในการใช้เครื่องเรือนที่ตอบสนองความต้องการเฉพาะ เพื่อพิจารณาเพื่อคัดหากลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมในการศึกษา เพื่อทำการสัมภาษณ์เชิงลึก และเพื่อให้สามารถดำเนินการศึกษาภายใต้ระยะเวลา และงบประมาณที่มีอยู่อย่างจำกัด จึงกำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือกลกลุ่มตัวอย่าง ในการศึกษาครั้งนี้ จำนวน 5 ราย ดังนี้

1) มีความสามารถเข้าร่วมในการศึกษาได้ตลอดโครงการ

2) ผู้สูงอายุ อยู่บ้านเพียงลำพังโดยไม่มีผู้ดูแล ในช่วงเวลากลางวัน (8.00 - 17.00 น.)

3) ผู้สูงอายุ มีความสามารถเพียงพอในการช่วยเหลือตนเองในการทำกิจวัตรประจำวันได้

4) สามารถให้ข้อเสนอแนะ ปัญหา และความต้องการในการใช้เครื่องเรือนในชีวิตเพื่อตอบสนองกิจวัตรประจำวันของตนเองได้

ผลการศึกษา

1. ผลการศึกษาเกี่ยวกับลักษณะทั่วไปทางกายภาพ สังคมและวัฒนธรรมของชุมชนลักษณะทั่วไปของชุมชนบ้านโนนม่วง ที่ปรากฏแบ่งได้เป็น 2 ลักษณะ คือ ลักษณะชุมชนที่ยังคงลักษณะดั้งเดิมของชุมชนชนบท จากลักษณะการดำเนินชีวิตของผู้คนในสังคมชุมชน และการถือปฏิบัติตามวัฒนธรรมและประเพณีดั้งเดิมของชุมชน นอกจากนี้ชุมชนโนนม่วงยังมีลักษณะชุมชนเมือง ด้วยเหตุผลของการเป็นพื้นที่ที่นักศึกษาและบุคลากรมหาวิทยาลัย อาศัยอยู่จำนวนมาก ทำให้มีการเติบโต

ทางเศรษฐกิจ และสังคม มีสิ่งอำนวยความสะดวก มีร้านค้าสะดวกซื้อ ร้านอาหาร ต่างๆ เปิดให้บริการมากขึ้น ลักษณะชุมชน และลักษณะบ้านดังกล่าว สะท้อนวิถีการดำเนินชีวิตของผู้ที่อยู่อาศัยในชุมชน ที่ผสมผสานระหว่างชุมชนชนบทดั้งเดิมและชุมชนเมือง วิถีชีวิตที่แตกต่างระหว่างผู้สูงอายุและวัยทำงานที่เป็นผู้เข้ามาอยู่อาศัย ซึ่งเมื่อผู้ศึกษาทำการศึกษา พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ในชุมชน อาศัยอยู่ในบ้านเรือนลักษณะดั้งเดิม หรือกึ่งดั้งเดิม มากกว่าสมัยใหม่ เนื่องจากอาศัยอยู่ในพื้นที่มาแต่เดิม และคุ้นเคยกับวิถีชีวิตแบบเดิมๆ การใช้ชีวิตประจำวันของผู้สูงอายุส่วนมาก ที่มักอยู่กับบ้านเฉย ๆ นั่งเล่น ดูทีวี และผู้สูงอายุโดยมากมีความรู้สึกโดดเดี่ยว หรือเป็นภาระแก่ลูกหลาน

2. ขนาดร่างกายกับการใช้เครื่องเรือน

ผู้สูงอายุได้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์เกี่ยวกับความเหมาะสมของขนาดร่างกายกับเครื่องเรือนที่ใช้งานในแง่ของความเป็นอุปสรรคในการใช้เครื่องเรือนในกิจวัตรประจำวัน ดังนั้นการศึกษาขนาดของร่างกายของผู้สูงอายุก่อนการออกแบบเครื่องเรือนจึงมีความจำเป็น (ภาพที่ 1-2)

ภาพประกอบที่ 1-2 การวัดขนาดร่างกาย ระยะการนั่งและการเอื้อม

3. องค์ความรู้จากการทบทวนวรรณกรรม กับการออกแบบ

องค์ความรู้จากการทบทวนวรรณกรรม ได้มาจากการสืบค้นข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาประกอบในการพัฒนาแนวคิด ซึ่งประกอบไปด้วย ความรู้เกี่ยวกับ ร่างกายผู้สูงอายุและขนาดเครื่องเรือน ระยะและเนื้อที่ใช้สอยของเครื่องเรือนสำหรับผู้สูงอายุ ความเหมาะสมของวัสดุและสีของเครื่องเรือนสำหรับผู้สูงอายุ ซึ่งสามารถสรุปองค์ความรู้หลักได้ดังนี้

1. องค์ความรู้ด้านลักษณะที่สอดคล้องกับสภาพร่างกายเพื่อความปลอดภัยและลดภาวะพึ่งพา พบว่า เครื่องเรือนที่ออกแบบสำหรับผู้สูงอายุจะต้องคำนึงถึงความสามารถในการลดข้อจำกัดทางด้านร่างกาย โดยส่งเสริมให้ผู้สูงอายุสามารถใช้งานได้เองในชีวิตประจำวัน ลดการพึ่งพาผู้อื่น มีความปลอดภัย และใช้งานได้ง่าย ความมั่นคง แข็งแรงในการใช้งาน ทนต่อการใช้งานสามารถใช้พยางหรือรับน้ำหนักตัว เมื่อผู้สูงอายุมีอาการหน้ามืด หรือเสียหลักในการทรงตัว สามารถช่วยลดปัญหาเรื่องการหกล้มในที่พักอาศัยของผู้สูงอายุ

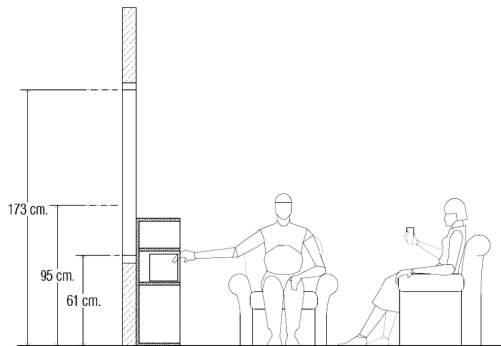
2. องค์ความรู้ด้านฐานะทางเศรษฐกิจ เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาเป็นกลุ่มที่มีรายได้ค่อนข้างน้อย มีฐานะทางเศรษฐกิจไม่ดี ดังนั้นเครื่องเรือนที่ออกแบบจะต้องมีราคาถูก และค่าใช้จ่ายในการบำรุงรักษาต่ำ หรือสามารถบำรุงรักษาได้เอง

3. องค์ความรู้ด้านสภาวะจิตใจและอารมณ์ การช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถใช้งานเครื่องเรือนได้อย่างเต็มที่ จะช่วยให้ทำกิจกรรมต่างๆได้ด้วยตนเอง รู้สึกไม่เป็นภาระ รู้สึกคุณค่าในตัวเอง โดยการเลือกใช้รูปแบบในการออกแบบที่ไม่แปลกแยกจากเครื่องเรือนปกติ เลือกใช้สีที่เหมาะสม สว่าง ชัดเจน

4. องค์ความรู้เกี่ยวกับขนาด ระยะ และการจัดวางตำแหน่งเครื่องเรือน ผลจากการทบทวนวรรณกรรมทำให้ได้ข้อสรุปว่า การจัดวางตำแหน่งเครื่องเรือนภายในบ้านสำหรับผู้สูงอายุ มีข้อควรคำนึง ดังนี้

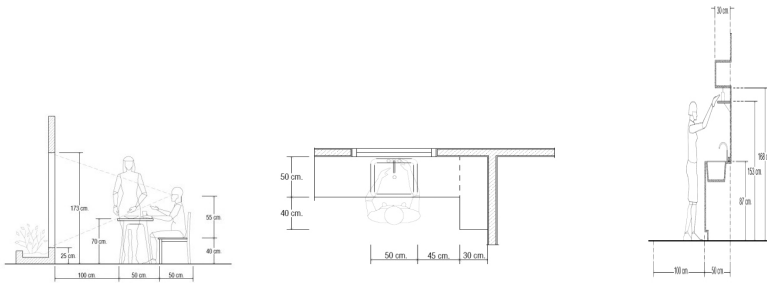
1. ส่วนรับแขกและพักผ่อน ควรจัดเฟอร์นิเจอร์ชนิดผนังด้านใดด้านหนึ่ง และควรจัดเป็นกลุ่มในรูปแบบที่ส่งเสริมคนในครอบครัวมีปฏิสัมพันธ์กัน ไม่

ควรวางเครื่องเรือนเกะกะกีดขวางทางสัญจร หรือพื้นที่กิจกรรมนั้นหนาแน่นเกินไป เลือกใช้สี หรือพื้นผิวของเครื่องเรือนที่แตกต่างกัน ในส่วนใช้สอย ระบายหรือระดับ ที่ต่างกัน เช่น ที่นั่งกับพนักพิง สีของเครื่องเรือน กับสีของพื้นอาคาร เพื่อให้มองเห็น ได้ง่ายป้องกันการสะดุด หกล้มในผู้สูงอายุ

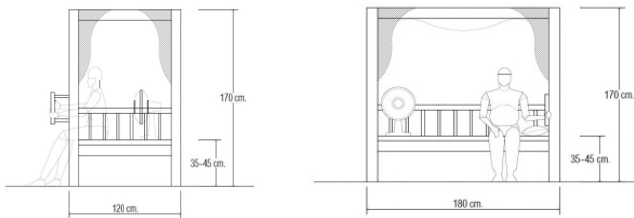
ภาพประกอบที่ 3 ระยะการใช้งานที่แนะนำสำหรับส่วนรับแขก พักผ่อน

2. ส่วนครัวและส่วนรับประทานอาหาร ควรให้ระดับของโต๊ะ ประกอบอาหาร หรือรับประทานอาหาร มีความสูงระหว่าง 70-75 ซม. มีความกว้าง 60 ซม. ขอบโต๊ะควรมีการลบมุม ด้านล่างควรเจาะโล่ง เพื่อความสะดวกในการลุก นั่ง หรือสำหรับการเข้าออกของรถเข็น และมีความมั่นคงแข็งแรงสามารถค้ำ หรือพยุง ตัวได้ สำหรับผู้สูงอายุ การจัดวางที่สำหรับรับประทานอาหารควรลดการก้ม ๆ เงย ๆ ของผู้สูงอายุ และควรอยู่ใกล้กับบริเวณปรุงอาหาร เพื่อความสะดวกในการจัด และเก็บสำหรับอาหาร

ภาพที่ 4 ระยะการใช้งานที่แนะนำสำหรับส่วนรับประทานอาหาร ล้างจาน และเก็บของ

3. ส่วนนอนเตียงนอนควรมีความยาวไม่น้อยกว่า 1.80 เมตร ระดับของเตียงรวมที่นอน ควรสูงจากพื้นราว 35-45 ซม. หรือวัดจากความสูงจากพื้นห้องถึงข้อพับเข่า และควรเผื่อการยุบตัวของที่นอน ควรจัดให้มีพื้นที่ข้างเตียงสำหรับวางสิ่งของ และอุปกรณ์อำนวยความสะดวกในการใช้งานประจำวันของผู้สูงอายุ เช่น ที่วางกล่องเก็บยา สมุดบันทึกสุขภาพ พัดลม นอกจากนี้ควรมีราวจับ หรือเสาที่สามารถใช้ช่วยในการพยุงตัวในการลุกจากเตียง ซึ่งอาจใช้เป็นที่สำหรับแขน และเก็บมุ้งเพื่ออำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุ

ภาพที่ 5 ระยะการใช้งานที่แนะนำสำหรับส่วนนอน

4. ผลการศึกษาเกี่ยวกับกรอบแนวคิดในการออกแบบเครื่องเรือนเพื่อผู้สูงอายุในชุมชนที่ศึกษา

ผลการวิจัยส่วนนี้พัฒนาขึ้นตามข้อมูลที่ได้จากการดำเนินการวิจัยในขั้นตอนที่ 1 และ 2 ร่วมกับการทบทวนองค์ความรู้เพิ่มเติม นำมาพัฒนาเป็นแนวคิดในการออกแบบเครื่องเรือนสำหรับผู้สูงอายุในชุมชนกึ่งเมือง สรุปได้ว่า องค์ประกอบหลักของแนวคิดในการออกแบบประกอบไปด้วย องค์ประกอบ 3 ด้าน (ภาพที่ 5) ได้แก่

กรอบแนวคิดในการออกแบบเครื่องเรือนเพื่อผู้สูงอายุในชุมชนที่ศึกษา

ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อ
ออกแบบ
สุขภาพร่างกาย
ขนาดร่างกายที่ลดลง
ความเสื่อมของร่างกายที่ทำให้
ให้ระยะ และวิธีการใช้ถอย
เปลี่ยนไป
เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม
รายได้ ความเปลี่ยนแปลง
ทางสังคม วัฒนธรรม
สภาพแวดล้อม อารมณ์
จิตใจ
พื้นที่ใช้สอยจำกัด ความโดด
เดี่ยว ทัศนคติ เป็นภาระต่อ
ลูกหลาน

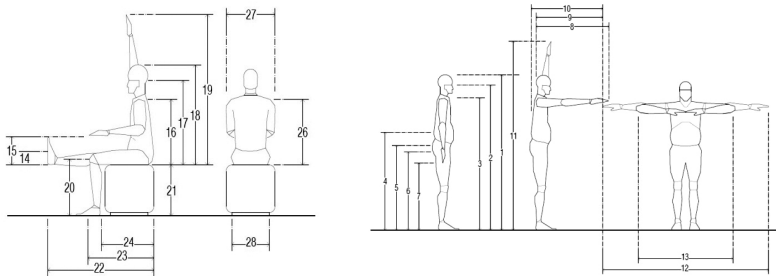
แนวความคิด
หลักการออกแบบ
ความปลอดภัย
ลดข้อจำกัดด้านร่างกาย
ประโยชน์ใช้สอย
ลดการเคลื่อนไหว ประหยัด
พื้นที่ใช้สอยในบ้าน และ
ส่งเสริมสภาพจิตใจและ
อารมณ์ที่ดี
วัสดุ
พิจารณาจาก สภาพแวดล้อม
ในชุมชน มีอยู่โดยทั่วไป ราคา
ง่าย ราคาถูก บำรุงรักษาง่าย

ภาพที่ 6 องค์ประกอบหลักของแนวคิดในการออกแบบเครื่องเรือน สำหรับผู้สูงอายุในชุมชนกึ่งเมือง

- องค์ประกอบด้านวัสดุ ซึ่งจะต้องพิจารณาจาก สภาพแวดล้อมในชุมชน ในแง่ของการมีอยู่โดยทั่วไป หาได้ง่าย ราคาถูก บำรุงรักษาได้ง่าย ซึ่งในการศึกษานี้พบว่าวัสดุที่มีความเหมาะสมในการนำมาใช้ผลิตเครื่องเรือน ได้แก่ ไม้ไผ่ ไม้ยางพารา และไม้ประดู่

- องค์ประกอบด้านการออกแบบ ซึ่งแยกเป็นองค์ประกอบย่อย 3 ด้าน ได้แก่ การออกแบบที่เหมาะสมตามขนาดร่างกายที่เปลี่ยนแปลงของผู้สูงอายุ การออกแบบเพื่อหลักความปลอดภัย และการออกแบบเพื่อลดปัญหาข้อจำกัดด้านร่างกาย อธิบายได้ดังนี้

1) องค์ประกอบด้านขนาดร่างกายในการออกแบบ เนื่องจากผู้สูงอายุ มีความสูงที่ลดลงและกำลังของกล้ามเนื้อลดลง ระยะของการเคลื่อนไหว เอื้อมจับ หรือทำกิจกรรมต่างๆจะเปลี่ยนแปลงไปตามระดับความเสื่อม ดังนั้นจึงควรมีการวัดขนาดร่างกายของผู้สูงอายุ เพื่อใช้ในการออกแบบเครื่องเรือนสำหรับผู้สูงอายุ โดยเฉพาะในการศึกษานี้ผู้ศึกษาได้ทำการสุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุในชุมชน ที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป จำนวน 100 คน แบ่งเป็นเพศชาย 50 คน เพศหญิง 50 คน โดยสรุปได้ ดังภาพที่ 6-7 และตารางที่ 1

ภาพประกอบที่ 7 - 8 สัดส่วนขนาดร่างกายผู้สูงอายุในชุมชนโนนม่วงในทำยืน และทำนั่ง

ตารางที่ 1 สัดส่วนขนาดร่างกายของผู้สูงอายุในชุมชนโนนม่วงในท่ายืน

รายละเอียดสัดส่วน (ชม.) ต่ำสุด		ชาย			หญิง		
		สูงสุด	เฉลี่ย	ต่ำสุด	สูงสุด	เฉลี่ย	ต่ำสุด
1	ความสูง	140	170	155	140	165	152.5
2	ระดับสายตา	131	160	145.5	130	160	145
3	ระดับไหล่	121	140	130.5	120	145	132.5
4	ระดับศอก	91	101	96	81	101	91
5	ระดับข้อมือ	62	83	72	61	81	71
6	ระดับฝ่ามือ	66	81	73.5	60	81	70.5
7	ระดับปลายนิ้ว	51	66	58.5	46	66	56
8	ระยะปลายนิ้วถึงไหล่	61	80	70.5	60	80	70
9	ระยะฝ่ามือถึงไหล่	56	70	63	50	70	60
10	ระยะหลังถึงฝ่ามือ	61	76	68.5	55	76	65.5
11	ระยะยืดสุดแขน	176	186	181	160	186	173
12	ระยะกางแขน	146	160	153	141	160	150.5
13	ระยะข้อศอกขณะกางแขน	76	91	83.5	70	91	80.5
14	ที่นั่งถึงสะโพก	6.5	21	13.5	6	20	13
15	ที่นั่งถึงเอว	11	27	18.5	11	26	18.5
16	ที่นั่งถึงไหล่	41	56	48.5	40	56	48
17	ที่นั่งถึงท้ายทอย	56	71	63.5	55	71	63
18	ที่นั่งถึงหัว	66	81	73.5	61	81	71
19	ที่นั่งกับแขน	106	116	111	95	116	105.5
20	พื้นถึงน่อง (เหยียดขา)	40	60	50	41	60	50.5
21	สันเท้าถึงต้นขาพับ	40	56	48	40	56	48

22	ก้นถึงปลายเท้า (เหยียดขา)	86	101	93.5	80	101	90.5
23	ก้นถึงเข่า	41	46	43.5	41	46	43.5
24	ก้นถึงข้อพับ	41	51	45.5	40	50	45
25	ข้อศอกถึงฝ่ามือ	26	41	33.5	26	41	33.5
26	ไหล่ถึงศอก	31	40	35.5	26	41	33.5

2) องค์ประกอบด้านหลักความปลอดภัย เนื่องจากการใช้งานเครื่องเรือนในสภาพแวดล้อมปัจจุบัน ในสภาพที่ร่างกายมีความแข็งแรงมั่นคงน้อยลง ทำให้เกิดความเสี่ยงต่ออันตรายจากการใช้งานได้ ผลจากการศึกษาในกลุ่มตัวอย่าง พบว่าความปลอดภัยที่ผู้สูงอายุต้องการมากที่สุดจากการใช้เครื่องเรือน คือการป้องกันการพลัดตกหกล้ม

3) องค์ประกอบด้านการลดข้อจำกัดด้านร่างกาย หมายถึง ข้อควรคำนึงในการออกแบบในแง่ของความสามารถที่ลดลงของการทำกิจกรรมต่างๆที่เคยทำได้ในภาวะปกติ เช่น การขึ้นลงบันได การลุกนั่ง ดังนั้นในการออกแบบเครื่องเรือนสำหรับผู้สูงอายุจะต้องเอื้อต่อการทำกิจกรรมได้โดยไม่มีข้อจำกัดดังกล่าวเป็นอุปสรรค ในการศึกษาในกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่จะใช้พื้นที่ๆจำกัดอยู่ในชั้นล่างของบ้านเพื่อลดความจำเป็นในการขึ้นลงบันได แก้ปัญหาการลุกนั่งได้ลำบากโดยการหาเก้าอี้หรืออุปกรณ์อื่นๆมาวางปรับระดับให้เหมาะสม

4) องค์ประกอบด้านประโยชน์ใช้สอย หมายถึง ความต้องการในการใช้ประโยชน์จากเครื่องเรือนในชีวิตประจำวันของผู้สูงอายุ เพื่อตอบสนองความต้องการด้านต่างๆ โดยในการสัมภาษณ์จากกลุ่มตัวอย่างและจากการสังเกต พบว่าผู้สูงอายุในชุมชนโนนม่วง ใช้เครื่องเรือนเพื่อตอบสนองความต้องการใช้งานหลายอย่างในชั้นเดียวกัน เช่น ใช้ในการนอน นั่งพักผ่อน รับประทานอาหาร วางสิ่งของหรือรับแขก ด้วยเป้าหมายของการออกแบบหลัก 3 ด้าน คือ ลดการเคลื่อนไหวเนื่องจากเคลื่อนไหวได้ลำบาก ประหยัดพื้นที่ใช้สอยในบ้าน และส่งเสริมสภาพจิตใจและอารมณ์ที่ดี

สรุปผลการศึกษา

การศึกษาวิจัยเชิงพรรณนา ที่อาศัยกระบวนการวิจัยแบบกึ่งทดลอง เพื่อพัฒนารอบแนวคิดในการออกแบบเครื่องเรือนตามความต้องการของผู้สูงอายุ ในชุมชนกึ่งเมืองภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ครั้งนี้สามารถสรุปผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์การวิจัยได้ดังนี้

ได้ใช้กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการคัดเลือกชุมชนที่ทำการศึกษา ได้คัดเลือกจากเกณฑ์ที่กำหนดขึ้นในการคัดเลือกหมู่บ้านที่เป็นชุมชนชนบทกึ่งเมืองที่มีผู้สูงอายุเป็นจำนวนมาก มีกลุ่มทำหัตถกรรมในชุมชน และชุมชนมีความเข้มแข็ง จึงได้ชุมชนบ้านโนนม่วง ตำบลศิลา อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่นเป็นชุมชนที่เลือกทำการศึกษา ผลการศึกษาเกี่ยวกับลักษณะทั่วไปทางกายภาพ สังคมและวัฒนธรรมของชุมชนของผู้สูงอายุที่ทำการศึกษา สรุปได้ว่า ลักษณะชุมชน เป็นชุมชนกึ่งเมือง ซึ่งมีการขยายตัวของชุมชนอย่างรวดเร็ว ทำให้มีลักษณะทางกายภาพที่บ่งชี้การผสมผสานระหว่างการใช้ชีวิตแบบชนบทดั้งเดิมและการใช้ชีวิตแบบชุมชนเมือง ซึ่งลักษณะการเปลี่ยนแปลงของชุมชนดังกล่าวมีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตแบบดั้งเดิมของคนในชุมชน โดยเฉพาะผู้สูงอายุที่อยู่มานาน กล่าวคือจะต้องมีการปรับตัวกับสภาพแวดล้อม เกิดข้อจำกัดในการใช้พื้นที่สาธารณะและการมีกิจกรรมในสังคมร่วมกัน โอกาสเกิดอุบัติเหตุในชุมชนเพิ่มขึ้น รวมทั้งค่าครองชีพที่เพิ่มขึ้นทำให้ต้องมีการทำงานเพื่อหารายได้อย่างเพียงพอ

ผลการศึกษาเกี่ยวกับความต้องการใช้งานเครื่องเรือนในชีวิตประจำวัน ผู้สูงอายุในชุมชนที่ศึกษา ซึ่งเป็นผลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้สูงอายุที่มีข้อจำกัดทางร่างกายในชุมชน จำนวน 5 ราย ร่วมกับการสังเกต ลักษณะการใช้เครื่องเรือนในชีวิตประจำวัน สรุปได้ว่า ผู้สูงอายุมีความต้องการเครื่องเรือนที่ตอบสนองความต้องการใช้งานในชีวิตประจำวันหลายด้านในขึ้นเดียวกัน เนื่องมาจากข้อจำกัดทางกายที่สำคัญคือการเคลื่อนไหว ทำให้พยายามจำกัดการเดิน นอกจากนี้พื้นที่ใช้งานในครัวเรือนที่จำกัดทำให้ต้องการเครื่องเรือนน้อยขึ้นแต่ตอบสนองต่อการใช้งานได้หลากหลาย ซึ่งวัสดุที่นำมาใช้ผลิตควรมีราคาถูก ดูแลรักษาง่าย มีความคงทน

สอดคล้องกับวิถีชีวิตและสภาพแวดล้อมในชุมชน และประการสำคัญของการเลือกใช้เครื่องเรือนที่ตอบสนองการใช้งานคือการช่วยลดปัญหาจากข้อจำกัดทาง ป้องกันอุบัติเหตุจากการหกหล่น

ผลการศึกษาเกี่ยวกับกรอบแนวคิดและแนวทางในการออกแบบเครื่องเรือนสำหรับผู้สูงอายุในชุมชนที่ศึกษา โดยกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสังเกต สอบถาม สัมภาษณ์เชิงลึกผู้สูงอายุ และผู้ดูแลผู้สูงอายุ จำนวน 5 หลังคาเรือน ผสานกับ กระบวนการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ที่ใช้แบบสอบถามจำนวน 100 ชุด สรุปได้ว่า แนวคิดในการออกแบบเครื่องเรือนสำหรับผู้สูงอายุในชุมชนกึ่งเมืองมีองค์ประกอบหลักของ 3 ด้าน ได้แก่ องค์ประกอบด้านวัสดุ องค์ประกอบด้านการออกแบบ และองค์ประกอบด้านประโยชน์ใช้สอย กล่าวคือ วัสดุที่เลือกใช้ในการพัฒนาเครื่องเรือนจะต้องพิจารณาจากสภาพแวดล้อมในชุมชน ในแง่ของการหาได้ง่าย ราคาถูก บำรุงรักษาง่าย ได้แก่ ไม้ไผ่ ไม้ยางพารา และไม้ประดู่ ส่วนองค์ประกอบด้านการออกแบบ ยังแยกเป็นองค์ประกอบย่อย 3 ด้าน ได้แก่ การออกแบบที่เหมาะสมตามขนาดร่างกายที่เปลี่ยนแปลงของผู้สูงอายุ การออกแบบเพื่อหลักความปลอดภัย และการออกแบบเพื่อลดปัญหาข้อจำกัดด้าน ในขั้นตอนนี้ยังสรุปผลจากการรวบรวมข้อมูลจากผู้สูงอายุในชุมชน 100 คน เพื่อหาค่าเฉลี่ยมาตรฐานของขนาดร่างกายที่นำมาใช้ในการออกแบบเครื่องเรือน ดังที่ปรากฏในตารางที่ 1 และองค์ประกอบด้านประโยชน์ใช้สอย เพื่อตอบสนองความต้องการใช้งานหลายอย่างในชั้นเดียวกัน ด้วยเหตุผลหลัก 3 ด้าน คือ ลดการเคลื่อนไหว ประหยัดพื้นที่ใช้สอย และส่งเสริมสภาพจิตใจและอารมณ์ที่ดี

ผลการออกแบบเครื่องเรือนต้นแบบโดยใช้กรอบแนวคิดในการออกแบบเครื่องเรือนตามความต้องการของผู้สูงอายุและผลการทดลองใช้ จากแนวคิดของการออกแบบเครื่องเรือนที่ได้จากการศึกษาข้างต้น ผู้ศึกษาได้นำมาออกแบบและพัฒนาเครื่องเรือนต้นแบบ จำนวน 5 แบบดังนี้

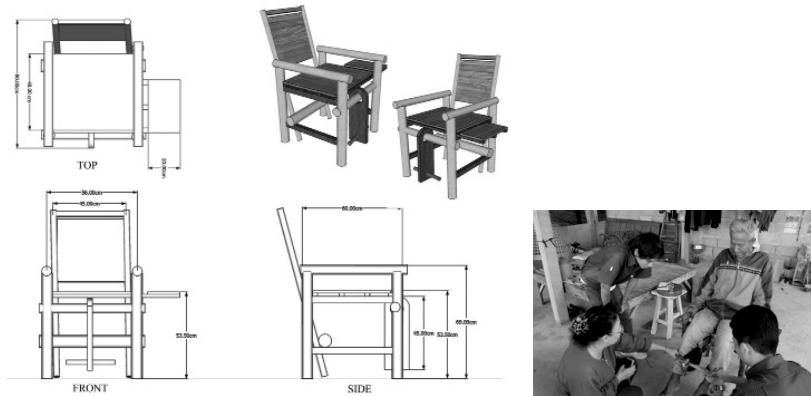
แบบที่ 1 แคร่พักผ่อน สำหรับผู้สูงอายุรายที่ 1 เป็นหญิง อายุ 78 ปี มีปัญหาเรื่องการทรงตัว อาการเจ็บหัวเข่า ต้องใช้รถเข็น และไม่ทำ มักใช้ชีวิตอยู่ที่แคร่กลางบ้าน จากกรอบแนวคิดในการออกแบบที่ได้ และการศึกษาที่พบปัญหาของผู้สูงอายุที่นั่งรับประทานอาหารบนแคร่แล้วไม่สามารถก้มตักอาหารได้สะดวกนัก และไม่คุ้นเคยในการใช้โต๊ะรับประทานอาหาร และมักจะใช้แคร่สำหรับการทำกิจวัตรระหว่างวันและทำงานอดิเรก เช่น นอนพักผ่อน รับแขกที่มาเยี่ยม เก็บสัมภาระจำพวก ยารักษาโรค หมากพลู เป็นต้น ดังนั้นจึงทำการออกแบบเครื่องเรือนประเภทแคร่สำหรับนั่งทำกิจวัตรระหว่างวันสำหรับผู้สูงอายุ โดยการออกแบบแคร่ให้มีพื้นที่รับประทานอาหารอยู่รวมกัน และมีตู้เก็บของใช้เก็บยารักษาโรคและอุปกรณ์ในการทำกิจวัตรประจำวันสามารถถอดออกจากแคร่เพื่อนำไปทำความสะอาดได้

ภาพประกอบที่ 9 แสดงแบบแคร่พักผ่อนสำหรับผู้สูงอายุ และการใช้งาน

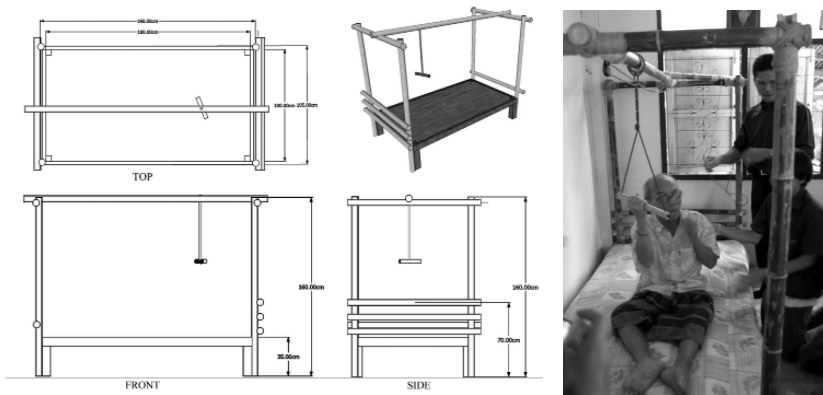
แบบที่ 2 สำหรับผู้สูงอายุกลุ่มตัวอย่าง รายที่ 2 เพศชาย อายุ 81 ปี มีปัญหาเรื่องโรคเกาต์ ความดันโลหิตสูง มือ แขนสั่น เดินได้ระยะสั้นๆ ซ้ำๆ ต้องการเก้าอี้ที่สามารถใช้นั่งเล่น ทำงานจักสาน และใช้ในการออกกำลังกายได้ จึงได้แนวความคิดการออกแบบเก้าอี้ย่านพักผ่อนที่ตอบสนองกิจวัตรประจำวันคือ การอ่านหนังสือ ทำงานจักสาน นั่งพักผ่อนในตอนกลางวัน สามารถออกกำลังกายได้เวลานั่งอ่าน

หนังสือช่วยให้ผู้สูงอายุทำกิจวัตรประจำวันได้สะดวกและสบายยิ่งขึ้น โดยเลือกใช้วัสดุที่ราคาไม่สูง และหาได้ในท้องถิ่น โดยใช้กรรมวิธีการผลิตที่ไม่ซับซ้อนเป็นการออกแบบเฟอร์นิเจอร์ที่ส่งเสริมสุขภาพด้วยการออกกำลังกาย

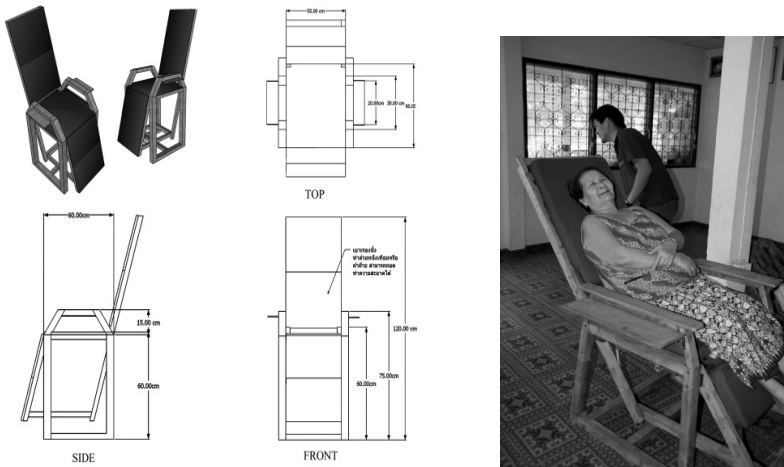
ภาพประกอบที่ 10 แสดงแบบเก้าอี้พักผ่อนที่สามารถใช้ในการออกกำลังกายสำหรับผู้สูงอายุ และการใช้งาน

แบบที่ 3 สำหรับผู้สูงอายุกลุ่มตัวอย่าง รายที่ 3 เพศชาย อายุ 75 ปี มีปัญหาเรื่องโรคอัมพฤกษ์ การทรงตัวไม่ดี ต้องใช้เครื่องช่วยเดิน แบบ 4 ขา หรือต้องใช้คนพยุง พฤติกรรมการใช้เครื่องเรือนของผู้สูงอายุนี้นี้จะมีปัญหาในการขึ้นหรือลงเตียง เนื่องจากความสูงของเตียง และต้องอาศัยการโหนลูกทรงหน้าต่างในการขึ้นหรือลงจากเตียง เพื่อไปทำกิจกรรมอื่นๆ ผู้ศึกษาได้ออกแบบและพัฒนาแบบเตียงนอนที่มีที่จับดึงตัวขึ้นได้ มีที่เก็บของเตียงนอนสำหรับผู้ป่วยที่เป็นอัมพฤกษ์ที่มีความสามารถช่วยพยุงตัวสำหรับลูกนั่ง ทำจากไม้ไผ่เป็นวัสดุที่หาได้ในท้องถิ่น เตียงมีความสูงเตี้ยกว่าเตียงทั่วไปเพื่อให้ผู้สูงอายุที่ป่วยเป็นอัมพฤกษ์ขึ้นลงได้ง่าย พร้อมกับชุดนั่งรับประทานอาหารที่ปรับการใช้งานได้

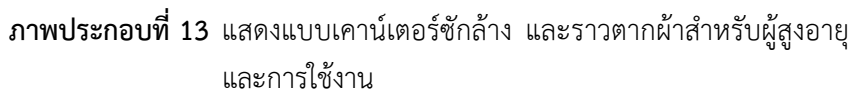
ภาพประกอบที่ 11 แสดงแบบเตียงนอนสำหรับผู้สูงอายุ และการใช้งาน

แบบที่ 4 สำหรับผู้สูงอายุกลุ่มตัวอย่าง รายที่ 4 เพศหญิง อายุ 70 ปี มีปัญหาเรื่องโรคกระดูกและข้อ เนื่องจากหกล้มถึง 3 ครั้งในรอบ 6 เดือน พฤติกรรมการใช้เครื่องเรือนของผู้สูงอายุรายนี้มักจะใช้เตียงผ้าใบชนิดพับได้ เกือบตลอดช่วงเวลากลางวัน แต่ก็จะมีปัญหาเรื่องความแข็งแรง และความสูงที่น้อยเกินไปของเตียงผ้าใบ ทำให้เกิดความยากลำบากเวลาที่จะลุก หรือนั่ง น้ำหนักที่เบา และโครงสร้างที่ขาดความมั่นคงแข็งแรง มักทำให้เสียหลัก หกล้มเมื่อเวลาลุกจากเตียง จึงได้ออกแบบเก้าอี้ปรับนอนสำหรับผู้สูงอายุที่ช่วยในเรื่องการลุกนั่ง และตอบสนองกิจวัตรประจำวันส่วนใหญ่มีการนอนพักผ่อน ดูทีวี และอ่านหนังสือ โดยมีที่วางของ และที่จับด้านข้างเพื่อให้สะดวกต่อการลุกจากที่นั่ง ลักษณะเครื่องเรือนเป็นเก้าอี้กึ่งนั่งกึ่งนอนสามารถปรับนอนได้

ภาพประกอบที่ 12 แสดงแบบเก้าอี้ปรับเอนเพื่อพักผ่อนสำหรับผู้สูงอายุ และการใช้งาน

แบบที่ 5 สำหรับผู้สูงอายุกลุ่มตัวอย่าง รายที่ 5 เพศหญิง อายุ 64 ปี มีปัญหาเรื่องน้ำหนักตัว (115 กก.) โรคกระดูกและข้อ การทรงตัว และการลุกหรือนั่งลำบาก พฤติกรรมการใช้เครื่องเรือนของผู้สูงอายุรายนี้ มีความต้องการพิเศษในเรื่องเครื่องเรือนที่ช่วยอำนวยความสะดวกในการซักล้าง ทั้งจานชาม และเสื้อผ้าที่ต้องทำทุกวัน การที่มีน้ำหนักตัวเยอะทำให้มีปัญหาในการซักล้างที่ต้องนั่งยองซักล้าง จึงออกแบบให้ที่ซักล้างมีระดับการใช้งานลักษณะยื่นเครื่องเรือนสำหรับซักล้างสามารถใช้วางกะละมังทั่วไปได้และมีที่วางของและราวตากผ้า โดยใช้วัสดุที่หางานในท้องถิ่น เช่น ไม้ไผ่ ใช้เทคนิคการผลิตจากภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อให้ง่ายต่อการผลิตและการซ่อมแซมเมื่อชำรุด

ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๑ มกราคม-มิถุนายน ๒๕๕๗

ข้อเสนอแนะจากการศึกษา

ผลจากการศึกษาเพื่อพัฒนารอบแนวคิดในการออกแบบเครื่องเรือนสำหรับผู้สูงอายุในชุมชนกึ่งเมืองครั้งนี้ นำมาสู่ข้อเสนอแนะเพื่อการใช้ผลการศึกษา ดังนี้

การออกแบบเครื่องเรือนสำหรับผู้สูงอายุในชุมชนกึ่งเมือง ที่มีการเปลี่ยนแปลงทางบริบทสังคมค่อนข้างมากจะต้องคำนึงถึงองค์ประกอบด้านอื่นๆ ควบคู่ไปกับการออกแบบ เช่น บริบททางสังคมวัฒนธรรม ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจสังคม และปัจจัยด้านการเปลี่ยนแปลงของสภาพร่างกาย

การตอบสนองความต้องการใช้เครื่องเรือนของผู้สูงอายุ ควรวัดจากหลายมิติ ดังผลปรากฏในการศึกษาที่พบว่าผู้สูงอายุคำนึงถึงประโยชน์ในการใช้เครื่องเรือนหลายประการ ควบคู่กัน ทั้งทางด้านประโยชน์ใช้สอยหลายอย่าง ความต้องการทางสังคม และความเป็นหนึ่งเดียวกับสภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรมและสังคม

การใช้ข้อมูลจากการทบทวนวรรณกรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในการออกแบบเครื่องเรือนสำหรับผู้สูงอายุ จะช่วยขยายมุมมองของผู้ออกแบบ ในแง่ของการอธิบายความหมายขององค์ประกอบในการออกแบบเพื่อบุคคลเฉพาะกลุ่มได้อย่างชัดเจนขึ้น แต่อย่างไรก็ตามควรใช้ข้อมูลจากมุมมองของผู้ใช้งานเป็นหลักสำหรับการพัฒนาแนวคิดดังกล่าว

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2548). **สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2547**. กรุงเทพมหานคร : กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.
- คณะกรรมการจัดทำภาระโรคและปัจจัยเสี่ยงของประเทศไทย, สำนักงานพัฒนานโยบายสุขภาพระหว่างประเทศ. (2549). **การสาธารณสุขไทย 2548-2550**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ กระทรวงสาธารณสุข.

- จิราภรณ์ เกศพิชญวัฒนา. (2551). ผลกระทบการย้ายถิ่นของบุตรในวัยแรงงาน ต่อภาวะความเป็นอยู่ของผู้สูงอายุไทย. กรุงเทพมหานคร : คณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไตรรัตน์ จารุทัศน์. (2548). ศึกษามาตรฐานขั้นต่ำสำหรับที่พักอาศัย และสภาพแวดล้อมของผู้สูงอายุ. กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาเคหการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธาดา สุทธิธรรม. (2553). การวิจัย และการเขียนบทความทางวิชาการทางศิลปะประยุกต์. อุบลราชธานี ; โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.
- วิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2552). การสูงอายุทางประชากรและการอยู่ดีมีสุขของประชากรในประเทศไทย : แนวโน้มในอดีต สถานการณ์ปัจจุบันและความท้าทายในอนาคต. กรุงเทพมหานคร : กองทุนประชากรแห่งสหประชาชาติประจำประเทศไทยและสำนักงานภาคพื้นเอเชียแปซิฟิก.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2550). รายงานการสำรวจประชากรสูงอายุในประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร : กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร.
- Ageing in Asia and the Pacific. Population Studies Series No.129. p.100-104.
- Postell, J. (2007). **Furniture Design**. NJ: John Wiley & Sons, Inc.
- Routio, P. (December 31, 2004). **Theory of Design**. Retrieved December 12, 2009. from <http://www.uiah.fi/projects/metodi/123.htm>